

Kalkongamar Cathartes aura och bredvingade vråkar Buteo platypterus i mängder över Cardel i Mexiko.

En flod av rovfåglar

TEXT & FOTO: SAMUEL HANSSON

Oh my god! OH MY GOD!! This is just awesome! It's so amazing! Jag kan inte annat än instämma i alla förundrade lovprisningar som haglar runt omkring mig, fast på svenska. Det här är nästan för otroligt för att vara sant! Tillsammans med ett 40-tal andra skådare befinner jag mig på taket till Hotel Bienvenido i Cardel, Mexiko, och rakt framför ögonen på oss pågår ett av fågelvärldens mest fantastiska skådespel. En till synes aldrig sinande ström av rovfåglar glider mot oss, skiktad med kalkongamar undertill och bredvingade vråkar i oerhörda mängder ovanför. Rakt över våra huvuden bildas en gigantisk skruv, ett sagolikt virrvarr av tusentals vingar som snabbt vinner höjd i en sorts kaotisk samklang. *This really ROCKS!* utbrister en kvinna bredvid mig, hon råkar vara Kenn Kaufmans

fru, samtidigt som hon nästan dansar runt av ren lycka! Skruven tornar nu nästan upp sig likt en tornado, men så plötsligt drar de översta vråkarna iväg och snart glider hela floden av rovfåglar snabbt vidare söderut. När den värsta ruschen är över kommer de förbluffande siffrorna från de officiella sträckräknarna: Mellan klockan 13.00 och 14.00 passerade 53 000 rovfåglar, fler än vad som normalt sträcker ut vid Falsterbo under en hel höst!

RIVER OF RAPTORS

En ansenlig del av Nordamerikas flyttfåglar övervintrar i Amerikas tropiker. I Texas strålar de samman från snart sagt varje hörn av kontinenten för att fortsätta söderut över nordöstra Mexikos låglän-

Rovfågelspaning från takterassen på Hotel Bienvenido i Cardel, Mexiko hösten 2007.

der. Vid Veracruz avsmalnar kustslätten dramatiskt. Västerut tornar den mäktiga bergskedjan Sierra Madre Oriental upp sig och i öster finner vi den vidsträckt Mexikanska golfen. Precis söder om flaskhalsen ligger Cardel.

Säkert minns en och annan läsare de revolutionerande sträckssiffrorna från Eilat som under 1980-talet slog ner som en bomb bland både forskare och lekmän i Europa. Plötsligt fick man fördubbla populationsuppskattningarna för arter som bivrak och balkanhök! Frågan är om inte siffrorna från Veracruz var ännu mer uppseendeväckande. Sedan räkningarna vid Cardel startade 1993 har man nämligen i snitt noterat ungefär 5 miljoner rovfåglar varje höst, vilket är mångdubbelt fler än på någon lokal i södra USA. Rekordnoteringen från hösten 2002 lyder 6 561 994 fåglar! Ändå är det märkligt få fågel-skådare på vår sida om Atlanten som ens har hört talas om Veracruz River of Raptors/Río de rapaces, och långt färre som hittar hit för att med egna ögon bevittna detta mångmiljonhövdade naturfenomen.

Sträckräkningarna genomförs

av naturskyddsorganisationen Pronatura Veracruz med stöd från Hawkwatch International och bedrivs förutom på taket till Hotel Bienvenido även vid fotbollsplanen i Chichicaxtle 11 kilometer västerut. Generellt sett går sträcket nära kusten på morgonen för att gradvis förskjutas västerut under dagen. Ofta blåser det pålandsvindar på eftermiddagarna och när det friskar i tillräckligt flyttas räkningarna till Chichicaxtle. Under normala omständigheter pågår räkningarna tio timmar om dagen, mellan 09.00 och 19.00. De

flesta av sträckräkningarna är unga och hängivna mexikaner, vilket känns mycket positivt. Projektet har alltså en stabil lokal förankring och en god framtidsanda!

AUGUSTI–SEPTEMBER

Sträckräkningarna startar den 20 augusti, och frågan är om det inte är i senaste laget. Från denna dag till slutet på september passerar i stort sett hela världspopulationen av mississippiglada på väg mot övervintringsområdet i Paraguay och Argentina. 2007 var ett av de bästa åren hittills med 270 477 individer. När man ser motsvarande sträckssiffror från den bästa lokalen i USA,

Mexiko med lågland (<200 m) och högland (>200 m) schematiskt markerat i ljusare respektive mörkare grönt.

Bredvingade vråkar Buteo platypterus (ovan) och prärievråkar Buteo swainsoni (nedan) över Cardel i Mexiko.

Kalkongamar Cathartes aura med enstaka bredvingade vråkar Buteo platypterus i bakgrunden.

Chorpus Christi i Texas, förstår man varför antalen i Veracruz är så omvälvande. 27 286 bokförda glador är ju bara en tiondel av de fåglar som senare passerade vid Cardel! Den karismatiska svalstjärtsgladan är en annan tidig men betydligt fåtaligare sträckare, eftersom huvudparten tar rutten över Västindien. 2007 var ett ovanligt bra år med 563 sträckare.

Kring mitten av september börjar bredvingade vråkar dyka upp i allt större antal, och under den sista tiodagarsperioden är dagssummor på över 100 000 fåglar vanliga. Innan månadsskiftet brukar en miljon fåglar ha passerat! Under samma period infaller sträcktoppen för fiskgjuse och pilgrimsfalk; 100 respektive 40 exemplar är ganska normala dagsnoteringar för dessa båda globala rovfågelsarter.

Parallellt med rovfågelsträcket pågår en omfattande flyttning av amerikanska ibisstorkar (max 121 000), hornpelikaner (max 128 000), amerikanska ormhalsfåglar (10 000-tals), vita ibisar (1 000-tals), vitvingade duvor, olika tättingar, fjärilar och trollsländor. Tättingsträcket, som i september domineras av ladusvala, östlig kungstyrann och dickcisselsparv, bevakas bäst från La Mancha några mil norr om Cardel. Trollsländorna kan vissa dagar vara så talrika att de faktiskt utgör något av en störning under rovfågelspaningen!

OKTOBER—NOVEMBER

Under oktober månad är floden av rovfåglar som intensivast. De bredvingade vråkar som inte hann hit till september passerar under första hälften av månaden, och är man riktigt uppmärksam kan man plocka ut några enstaka individer av den mycket sällsynta mörka morfen som bara häckar i centrala Kanada. En bra höst ham-

nar totalsumman för bredvingad vråk på drygt två miljoner fåglar! Prärievråkarna är tidsmässigt något mer koncentrerade i sitt upp-trädande. En överväldigande majoritet sträcker mellan den 5–25 oktober, och vissa höstar kan hälften flyga förbi på en och samma dag. En bra höst för prärievråk innebär runt 1,2 miljoner bokförda individer.

Den normalt sett talrikaste rovfågeln vid Veracruz är kalkongamen. Vid sidan om mississippigladan torde det ha varit denna art som överraskade mest när sträckciffrorna från Veracruz uppdagades för 15 år sedan. Även om de nordliga fåglarna relativt enkelt kan skiljas från de ickeflyttande raserna i Central- och Sydamerika hade man nämligen mycket dålig koll på kalkongamens numerär och vinterkvarter, och här finns fortfarande mycket att utröna. Från mitten av oktober domineras sträckprotokollet av kalkongamarna och en riktigt bra dag borde de tidvis nästan förmörka himlen. Den hittills bästa sträckdagen vid Cardel var den 17 oktober 2003 då fantastiska 1,5 miljoner individer inräknades, och en stor majoritet av dessa var just kalkongamar. En normal höst sträcker 2–2,5 miljoner exemplar!

Övriga rovfåglar överskuggas lätt av de fyra ”megaarterna”, men räknar man samman siffrorna utgör deras antal ändå en ansevärd mängd. I oktober passerar både amerikansk sparvhök och coopers hök i 2 000–3 500 exemplar medan sparvfalkens totalsiffror ofta hamnar mellan 3 000–5 000 individer. Kroknäbbsglada, grå, rödstjärtad och bandstjärtad vråk, blå kärnhök samt stenfalk brukar förekomma i något eller några hundratal exemplar under hösten.

Bland tättingarna är det framför allt den spektakulära saxstjärts-

tyrannen som utmärker sig under oktober, då dagssummor på 5 000–10 000 fåglar tillhör det högst normala. Samtidigt pumpas det på med svalor i enorma mängder! Det finns i stort sett alltid fåglar i rörelse från gryning till skymning.

Fram till räkningarnas sista dag den 20 november är det total dominans av kalkongam i lufrummet, och sannolikt passerar åtskilliga tusen fler innan floden av rovfåglar helt har ebbat ut. Av övriga rovfågelarter notas endast något eller några tusental individer, men ofta dyker det upp någon nordlig raritet i form av vithövdad havsörn, kungsörn eller kungsvråk.

RINGMÄRKNING

Som ett komplement till sträckräkningarna pågår sedan snart tio år tillbaka ringmärkning av rovfåglar i närheten av La Mancha. 2005 flyttade man stationen några kilometer söderut, vilket visade sig vara ett gott drag. 249 rovfåglar av 15 arter ringmärktes, vilket var den bästa årssumman hittills. Bland återfynden än så länge kan nämnas cooperhökar som återfunnits i Guatemala och Nicaragua, samt en kontroll av samma art från Wisconsin.

Veracruz River of Raptors 20 augusti – 20 november 2007

Kalkongam <i>Cathartes aura</i>	1 603 398
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	2 635
Kroknäbbsglada <i>Chondrohierax uncinatus</i>	122
Svalstjärtad glada <i>Elanoides forficatus</i>	563
Vitstjärtad glada <i>Elanus leucurus</i>	2
Mississippiglada <i>Ictinia mississippiensis</i>	270 477
Vithövdad havsörn <i>Haliaeetus leucocephalus</i>	1
Blå kärnhök <i>Circus cyaneus</i>	236
Amerikansk sparvhök <i>Accipiter striatus</i>	2 772
Coopers hök <i>Accipiter cooperi</i>	2 039
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	1
Mindre svartvråk <i>Buteogallus anthracinus</i>	8
Kaktusvråk <i>Parabuteo unicinctus</i>	4
Gråvråk <i>Buteo nitidus</i>	241
Bandvingad vråk <i>Buteo lineatus</i>	11
Bredvingad vråk <i>Buteo platypterus</i>	1 841 488
Prärievråk <i>Buteo swainsoni</i>	865 779
Bandstjärtad vråk <i>Buteo albonotatus</i>	323
Rödstjärtad vråk <i>Buteo jamaicensis</i>	294
Kungsvråk <i>Buteo regalis</i>	1
Kungsörn <i>Aquila chrysaetos</i>	2
Sparvfalk <i>Falco sparverius</i>	3 267
Stenfalk <i>Falco columbarius</i>	140
Pilgrimsfalk <i>Falco peregrinus</i>	738
Obestämd hök <i>Accipiter sp.</i>	20
Obestämd vråk <i>Buteo sp.</i>	5 393
Obestämd falk <i>Falco sp.</i>	7
Obestämd rovfågel <i>Accipitridae sp.</i>	44 860
Totalt	4 644 822

Drygt 3 200 sparvfalkar *Falco sparverius* sträckte hösten 2007.

ÅTERSTRÄCKET

Sträckräkningar bedrivs även (med viss oregelbundenhet) i mars-april, men nu är det betydligt beskedligare siffror man har att göra med. I snitt passerar 800 000 rovfåglar, vilket endast är 16 % av medelvärdet för hösten. En viktig förklaring till den annars väl så stora skillnaden torde vara att både kalkongam och prärievråk förekommer i relativt mycket små antal under varen; vilken eller vilka sträckrutter som nyttjas av dessa två arter under återsträcket är ganska oklart. En annan förklaring är att fåglarna ofta rör sig på betydligt högre höjd på grund av starkare vindförhållanden.

SLUTORD

Att själv få bevittna floden av rovfåglar i Cardel var bland det absolut häftigaste jag har varit med om som fågelskådare – det saknar helt motstycke! När jag stod där på taket till Hotel Bienvenido slog mig ändå plötsligt tanken: Hur många individer passerade här för 150 år sedan när Nordamerikas natur fortfarande var intakt? Räcker det med 25 miljoner fåglar? Kanske 50 miljoner? Bara fantasin sätter gränserna. Och ändå är rovfågelsträcket vid Veracruz år 2007 något helt fantastiskt!

samuelhansson@hotmail.com

Rovfågelräknare på taket till Hotel Bienvenido i Cardel, Mexiko. Lägg märke till räknevärket i handen.